

Αισιόδοξοι, Απαισιόδοξοι ή... Ρεαλιστές;!

Για ένα κριτικό ρεαλισμό

Σε σεμινάριο "Leadership and Operational Management" της Ομοσπονδίας Εθελοντών (ΟΕΜΚΟΕ) από τη Νορβηγό-Αμερικανίδα κα Kari Heistad, Creative Concepts, αναφέρθηκε θετικά - σαν υπόδειγμα -, οργάνωση, που έβαζε χρηματική ποιή σε όποιον αναφερόταν σε λάθη της οργάνωσης! Έπρεπε να μιλάνε μόνο για τα θετικά!

Σε πολλές σοβαρές προσπάθειες - επιχειρήσεις, σχολεία, οργανώσεις... - οι εφαρμογές των διαφόρων προγραμμάτων τους γίνονται αντικείμενο συστηματικής κριτικής αξιολόγησης - θετικών και αρνητικών -, κατά τον ποσοτικό ή ποιοτικό απολογισμό. Όταν λειτουργεί με συνέπεια αυτή η υπεύθυνη διαδικασία προόδου, δύσκολα φυτρώνουν τα ζιζάνια της μεμψιμοιρίας και γκρίνιας ή απομονώνονται αυτόματα, χωρίς επιβολή προστίμων.

Ο κοινωνιολόγος Ρόμπερτ Γιούνγκ ("Χιροσίμα, η επομένη μέρα"), εργαζόμενος δημοσιογραφικά στα πλαίσια του ΟΗΕ, στη Ν. Υόρκη, απογοητευμένος από την απόλυτη κυριαρχία των κακών ειδήσεων στα Μ.Ε., εξέδωσε εφημερίδα με τίτλο "Τα καλά νέα". Και, αργότερα, διαπιστώνοντας την ανταπόκριση του κοινού, που διηούσε, δημιούργησε και στην τηλεόραση αντίστοιχη εκπομπή με την ίδια επιτυχία.

Πόσο άραγε κράτησε η έκδοση αυτή των Καλών Νέων; Το πιθανότερο είναι, οι αναγνώστες αυτοί να διάβαζαν συγχρόνως και τις εφημερίδες των "κακών νέων". Η πραγματικότητα άλλως τε είναι μεικτή και οι δημοσιογράφοι που πρεσβεύουν ότι "είδηση βγάζουν τα κακά νέα", απλά τονίζουν τη μια όψη της ζωής, χωρίς να παραβλέπουν και την άλλη... Όταν ένα σκυλάκι δαγκώσει ένα παιδί και το πηγαίνουν στο Λυσατρείο γίνεται είδηση. Όταν όμως εκατό σκυλάκια παίζουν με παιδιά, δίνοντάς τους τόση χαρά, ποιος το μαθαίνει;!.. Μεταδόθηκε όμως παντού το πρωτότυπο: Αρμονική συμβίωση σκύλου, γατιών και ποικιλο... σαν υπόδειγμα για τους ρατσιστές, που φανατίζονται κατά των διαφορετικών ανθρώπων! Το καλό, το χαρούμενο, το σωστό είναι τόσο συνηθισμένο που δεν κάνει εντύπωση, δεν πουλάει φύλλα... Και οι εφημερίδες

για ν' αγοραστούν, να διαβαστούν, να ξανααγοραστούν... πρέπει να εντυπωσιάσουν πριν απ' όλα. Ο τρόπος παρουσίασης κυρίως είναι που φτιάχνει την είδηση - όχι μόνο την καλή!

Ο ίδιος, Ρόμπερτ Γιούνγκ, στο βιβλίο του "Ο άνθρωπος της χιλιετηρίδας" ("Εισήγηση-Συζήτηση" στη Λέσχη μας, το 1983) έχει συγκεντρώσει πρωτοποριακές τότε -πριν το 1970- προσπάθειες ατόμων και ομάδων - παρόμοιοι με τους γνωστούς Greenpeace, "Γιατροί Χωρίς Σύνορα", κ.α. -, που διαπνέονταν από ένα όραμα κι έδιναν έμπρακτη απάντηση σε προβλήματα κοινωνικά, υπαρξιακά, οικολογικά, εκπαιδευτικά...αντί να παραπονούνται για αυτά. Επηρέασαν, με τον τρόπο αυτό, το κοινωνικό-πολιτικό περιβάλλον τους, άμεσα η έμμεσα, βραχυ-μεσο-μακροπρόθεσμα, διαμορφώνοντας τον άνθρωπο της -νέας- χιλιετηρίδας.

Η κα Μερόπη Σπυροπούλου, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου, διαπιστώνει - στην "Ευθύνη" 2.2002 -

ότι οι Έλληνες μεμψιμοιρούν ασχολούμενοι μονίμως και μόνο με όσα δυσάρεστα συμβαίνουν γύρω μας, δημιουργώντας ένα κλίμα απαισιοδοξίας, που δηλητηριάζει την διάθεση και αναχαιτίζει τη θέλησή μας για δημιουργία. Προτείνει να χαϊρόμαστε με την όμορφη χώρα μας, με την θαυμάσια πνευ-

Χιλιάδες νέοι Γερμανοί -με χαρά!- πηγαίνουν κάθε χρόνο στο Ισραήλ για να προσφέρουν τη βοήθειά τους στους επιζώντες του Ολοκαυτώματος - εξιλέωση για τα εγκλήματα των παππούδων τους στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Αντί να υποκρίνονται άγνοια ή μονίμως να θλιβονται στην ανάμνησή τους...

ματική μας κληρονομιά, με την ύπαρξη, ακόμα, της οικογένειας και της θαλπωρής της...

Προτείνει, ακόμη, από την απαισιοδοξία της σκέψης να περάσουμε στην αισιοδοξία της πράξης.

Της δικής μας πράξης, που θεμελιώνει άλλως τε, την δική μας ευθύνη, κι όχι των άλλων, του κράτους και όποιων τρίτων, από τους οποίους περιμένουμε την όποια πρόοδο ή την όποια σωτηρία... Τα παραδείγματα της είναι χαρακτηριστικά:

Οι γονείς μαθητών, που, αντί να μεμψιμοιρούν μπροστά στο κακοποιημένο σχολείο τους, ανασκουμπώνονται οι ίδιοι, ως εθελοντές, και το διορθώνουν, το καλλωπίζουν, το στολίζουν και το εξοπλίζουν, δίνοντας συγχρόνως στα παιδιά τους ένα παράδειγμα προσωπικής ευθύνης, που τόσο χρειάζονται, σε μια κοινωνία λογοκρατίας κι ανευθυνότητας.

Οι πιστοί που, εμπνεόμενοι από την Εκκλησία, δραστηριοποιούνται στο χώρο της, εκπέμποντας ένα φως-της ελπίδας τ' Ουρανού... Δεν ανησυχούν αν τους καρπούς των κόπων τους απολαύσουν οι επερχόμενες γενεές. Είναι ελεύθεροι και από αυτόν ακόμα τον πειρασμό του καλοπροαίρετου Θωμά, να δουν οι ίδιοι - να ψαύσουν! -, το θαύμα της αγάπης τους - που, πριν απ' όλα, είναι η δική τους ειρήνη, η βεβαιότητα της πορείας προς Εμμαούς...

Υπάρχουν φυσικά περιπτώσεις, όπου το θαύμα κάνει άμεση κι ορατή την παρουσία του. Μέσα από την αρνητική εικόνα της άδειας σχεδόν αίθουσας - 27 παρόντες από 300 γονείς! -, μιας διάλεξης.

Μετά την εμπνευσμένη ομιλία για "Το Ελεύθερο Διάβασμα του Παιδιού και του Νέου" της Γεν. Γραμματέως της "Ελλ. Λέσχης του Βιβλίου" προς τους γονείς κι εκπαιδευτικούς Δημ. Σχολείου των Τζιτζιφιών "για χάρη των ελληνόπουλων, των αδελφών μας τούτων των ελαχίστων!", όπως καταλήγει. Την πλησιάζει μια μητέρα και με μυστικό, εξομολογητικό ύφος της εκμυστηρεύεται το δράμα της. Ο μικρός γιος της, 7 χρόνων, για να φάει, να διαβάσει, να κοιμηθεί, να ξυπνήσει, να πάει σχολείο, να παίξει, πρέπει να τους βασανίσει, να τον δείρουν, να κλάψει και να νευριάσουν... Οι σχέσεις του ζεύγους είναι κρίσιμες -σε διάσταση- εξ αιτίας του μικρού! Η μητέρα βρίσκεται σε κατάσταση απόγνωσης. Δεν έχει καιρό να ασχοληθεί με κάτι άλλο εκτός απ' τον γιο της, αν και υπάρχει ο "Σύλλογος Γονέων" του Σχολείου και η "Πρόνοια γερόντων" της ενορίας τους. Η ομιλήτρια της συνέστησε να διαβάσει την "Αντιαυταρχική εκπαίδευση" του Α.Σ. Νηλ, το εφηβικό "Η Πολυάννα μαμά" - βιβλία τα οποία προμηθεύτηκε αμέσως από την Έκθεση της Λέσχης-, να αφιερωθεί στις ανωτέρω κοινωνικές προσπάθειες και να αφήσει το γιο της - να, τον μικρούλη των 7 χρόνων! - να γίνει υπεύθυνος για τον εαυτό του...

Ευτυχώς εννόησε! Ακολούθησε με μαθητεία και ταπεινώση τις υποδείξεις...Κι έγινε το θαύμα! Ύστερα από τρεις βδομάδες μας πήρε ευγνώμων τηλεφώνο για να ευχαριστήσει. Ο άντρας της, η ίδια, το παιδί τους ήταν κι οι τρεις ευτυχισμένοι. Είχαν αποφύγει το χειρότερο! Το παιδί ήταν φυσιολογικό, όχι... δαιμονικό! Το εγωκεντρικό συναίσθημα της μητέρας, που έπνιγε τον μικρό και αντιδρούσε φυσιολογικά, είχε μετασχηματισθεί σε δημιουργική αγάπη, μέσα από τις εθελοντικές προσπάθειες, όπου δραστηριοποιήθηκε η μητέρα στη γειτονιά της. Αισιοδοξεί: Τώρα, θα του κάνει και αδελφάκια!

Είναι φανερό ότι τα λάθη, τα δυσάρεστα, τα αρνητικά είναι μέσα στη ζωή, άρρηκτα συνδεδεμένα με τα σωστά, τα ευχάριστα, τα θετικά και... θαυμαστά!

Λάθη δεν κάνουν δύο είδη ανθρώπων: "Οι άπραγοι και οι υποκριτές".

Από τα σωστά, τις επιτυχίες, παίρνουμε δύναμη. Από τα λάθη μας όμως μαθαίνουμε - όχι από τα σωστά! Τα παθήματα είναι που γίνονται μαθήματα...

Δεν είναι σοφό να επαναλαμβάνουμε τα ίδια λάθη. Που μπορεί να οφείλονται σε άγνοια, κακές συνήθειες, επιπολαιότητα, έλλειψη αυτογνωσίας κι αυτοκριτικής ή κακή οργάνωση.

Σοφία κι ομορφιά συνδυάζονται μέσα στη φύση για ν' ανταποκριθούν στις θετικές η αρνητικές συνθήκες της επιβίωσης.

Ο ανώριμος άνθρωπος - επιπόλαιος, εγωκεντρικός η ημιμαθής -, δεν έχει την ταπεινώση να αναγνωρίσει - μέσα του κυρίως -, το λάθος του, να το διορθώσει, να δημιουργήσει συνθήκες μόνιμης απώλειής του. Είναι "ο υιός της απωλείας..."

Τα αρνητικά συνδέονται άρρηκτα με τα θετικά - σαν να είναι οι δύο όψεις ενός νομίσματος. **"Ουδέν κακόν αμιγές καλού"**, έλεγαν οι αρχαίοι.

Η νύχτα διαδέχεται τη μέρα, η γνώση μας κάνει να συνειδητοποιούμε την άγνοια μας και η ησυχία, είτε τη νύχτα, μέσα στη φύση, είτε σε μια αίθουσα συναυλιών, μας εισάγει στον θαυμάσιο κόσμο των ήχων. Χωρίς τη λογική μας δεν θα χαμε συνείδηση των παραλογισμών μας, χωρίς την ασθένεια δεν θα χαμε επίγνωση της σημασίας και αξίας της υγείας...

Θα ήταν το ίδιο λανθασμένο να κολλάμε στα λάθη η τα αρνητικά, όσο και να τα αγνοούμε. Σε μια κοινωνία ανοχής δεν υπάρχει πρόοδος. Από σκοπιμότητα, δειλοϋποκρισία ή ραθυμία τα βρίσκουμε όλα καλά! Και την παιδεία μας και το ασφαλιστικό μας και τα νοσοκομεία μας και την αστυνομία μας και τους πνευματικούς μας ανθρώπους... - τάχα!

"Η ελληνική κοινωνία έχει μεταβληθεί σε μια απέραντη αυλή κολάκων όπου οι μιν κολακεύουν τους δε. Και μέσα σ' αυτή την πνευματοκτόνο ανεικρίνεια τίποτα πια δεν προοδεύει"

Α.Ν.Τσιριντάνης

Θα ήταν το ίδιο ανόητο να βλέπουμε τα θετικά - και μόνο! -, χωρίς να βλέπουμε τα άρρηκτα συνδεδεμένα με αυτά αρνητικά. Οι ομορφιές της Ελλάδας μας - και οι 97% καθαρές ακτές της -, πάνε μαζί με την τιμεντένια - κακάσχημη πλέον - Αθήνα μας των 4.5 εκατομμυρίων, των μποτι-λιαρισμένων λεωφόρων της... και όχι μόνο! Και το αισιόδοξο: Ειδικοί υποστηρίζουν ότι υπάρχει θεραπεία... - αν και αν και αν..., όχι πάντως αν γί-νει σεισμός! Παραπομπή στον κοσμοπολίτη, φι-λέλληνα, πλατιά μορφωμένο, ρεαλιστή, τέως αισ-θητικό Τσεκλένη και τη σχετική Ραδιο-συνέντευξή του, όπου διεκτραγωδεί ανάγλυφη την κατάντια των ωραίων τουριστικών μας χωριών, νήσων, μικρο-πόλεων..., μετά την αξιοποίησή τους!

Η θαυμάσια πνευματική κληρονομιά μας πάει μαζί με την αμορφωσιά, τη ζηλοφθονία και τον εγωκεντρισμό των νεοελλήνων.

"Μια παιδεία ενός ωραίου τίποτα με μπόλικο καθόλου", όπως την αποκαλεί ο έγκριτος φιλόλογος και ιστορικός Σαράντος Καργάκος.

Η συνταγματικά κατοχυρωμένη κοινοβουλευτική Δημοκρατία μας πάει μαζί, πακέτο, με τις αυθαιρεσίες και την αδιαφάνεια των εξουσιών, τις αδικίες, την αναξιοκρατία, τη ρουσφετολογία και κομματοκρατία, τα διαπλεκόμενα και λοιπά, με τις 10ετίες διαιωνιζόμενα, προβλήματα μιας κοινοβουλευτικής δικτατορίας!

Η φιλόστοργη ελληνική οικογένεια είναι γεγονός! Πάει μαζί με την υπογεννητικότητα - αποφυγή των

παιδιών -, την ασυνεννοησία των νέων ζευγαριών, το 25% των διαζυγίων και τα προβληματικά παιδιά - όχι μόνο διαζευγμένων γονέων.

Υπάρχουν άτομα, που, από φυσικού τους, είναι αισιόδοξα. Αυθόρμητα, θα' λεγε κανείς, λογοκρίνουν τα δυσάρεστα ή τους βρίσκουν την αισιόδοξη πλευρά: Το ποτήρι έτσι είναι πάντα μισογέμιο, ποτέ μισοάδειο! Αποπνέουν έναν αέρα δροσιάς, που, μέσα στην ένταση και το ζόφο, μας τονώνει και μας αναζωογονεί.

Υπάρχουν και οι από τη φύση τους,... φυσικά, απαισιόδοξοι, που τα βρίσκουν όλα μαύρα, δυσάρεστα, απωθητικά. Τους αποφεύγουμε, αλλάζουμε δρόμο ή κουβέντα.

Υπάρχουν, βέβαια, και οι ενδιάμεσοι, που, χωρίς να αγνοούν την πραγματικότητα - θετική και αρνητική -, την βλέπουν κατάματα και την αντιμετωπίζουν αγωνιστικά. Πάντα υπάρχουν τα κάποια, ελάχιστα έστω, θετικά για να αντιμετωπίσουν τα πολλά ή μέγιστα αρνητικά. **"Δος μοι πα στώ και την γάν κινήσω"**, έλεγε ο Ηράκλειτος.

Η διαλεκτική της ζωής - ο κριτικός ρεαλισμός-, μας οδηγούν από την Άρνηση στη Θέση, από την θεωρία στην Πράξη, από την Αδράνεια στην Δράση, από τη Απελπισία στην Ελπίδα, από την Απιστία στην Πίστη, από την Αδιαφορία στην Αγάπη.

Κάποτε ο αξιολογότατος κ. Σαράντος Καργάκος έγραψε ένα τελείως απαισιόδοξο σημείωμα στον "Οικονομικό" με τίτλο μεν **"Καλή και κακή λογοτεχνία"**, θέμα δε **"Γιατί δεν διαβάζουν οι Έλληνες καλό βιβλίο"**. Στην τελείως αρνητική, απελπιστική του θέση απαντήσαμε με τη διαλεκτική της πραγματικότητας - με γεγονότα άσχετα από τη Λέσχη αλλά και από την εμπειρία της. Επέμενε μονολεκτικά ή αποφθεγματικά... Αντιπαρήχρητο τα γεγονότα, την επιχειρηματολογία μας - τρία γράμματα από τρεις υπεύθυνους της Λέσχης μας, τρεις σε-

Ο καιρός θα ευνοήσει τις καλλιέργειες. Ο γεωργός οργώνει, σπέρνει κι ελπίζει... Ενώ η δορυφορική ανάλυση της περιεκτικότητας των φυτών σε χλωροφύλλη θα υποδείξει την καταλληλότερη στιγμή για την συγκομιδή. (Ιαπωνία)

Είναι δυνατόν, μπροστά στην τόση ομορφιά, να υπάρχουν τόσοι κατηφείς και απαισιόδοχοι; Μιά ευχή κι ένα κεράκι στη Μονή της Παναχαράντου, στην Ανδρο, ίσως βοηθήσει αυτούς τους δυστυχείς...

λίδες του "Οικονομικού"!-, "απαντώντας" μονολιθικά σαν να μην διάβαζε ή σαν να μην καταλάβαινε... Και τα δύο απίθανα.

Είναι δυνατόν η απαισιοδοξία και ο αρνητισμός να ασκούν τέτοια δύναμη σε έναν ώριμο άνθρωπο και καταξιωμένο επιστήμονα; Να εξαφανίζονται και τα γεγονότα και τη λογική και τα επιχειρήματα και - το σπουδαιότερο! - την επικοινωνία;!

"Scripta manent" - "Τα γραπτά μένουν" και όποιος ενδιαφέρεται για το φαινόμενο, είναι στη διάθεσή του σε φωτοαντίγραφο. ("Οικονομικός" 23.12.93, 24.2.94, 26.5.94, 4.8.94).

Και σε υποσημείωση: Η παραίτηση της Καζ Μερόπης Σπυροπούλου "από την απαισιοδοξία της σκέψης, να περνάμε στην αισιοδοξία της πράξης", πώς εφαρμόζεται εδώ;! Γιατί, όσον αφορά την αγωνιζόμενη Λέσχη - όπως φανερώθηκαν και τα τρία, ως άνω, γράμματά της άλλως τε, που της είναι γνωστά - επιμένει να είναι, όπως μας μαθαίνει η ζωή, αγωνιστική, διαλεκτική, ρεαλιστική - όχι αισιόδοξη ή απαισιόδοξη.

Το τρίτο γράμμα μας - της Αντιπροέδρου, τότε, της Λέσχης κας Σοφίας Μουρατίδου -, είναι χαρακτηριστικό, όχι μόνο για το μέγεθος του- 1¼ σελίδας του "Οικονομικού", μια και αποπειράται, επεξηγώντας, να δώσει στον κ. Κ, να εννοήσει την **πλούσια δυναμική της διαλεκτικής πραγματικότητας του ανθρώπου** -, αλλά και για την "εικόνα" που δημοσιεύει, σχετική με το θέμα μας, ενός Καθηγητή, ο οποίος συστηματικά εφάρμοζε στη ζωή του τον κριτικό ρεαλισμό.

Αισιόδοξος είναι αυτός που, αν και βλέπει τα σύννεφα να πλησιάζουν, φεύγει απ' το σπίτι του χωρίς ομπρέλα.

Απαισιόδοξος είναι αυτός που, αν και η μέρα είναι ηλιόλουστη, με ελαφριά συννεφιά, παίρνει μαζί του την ομπρέλα.

Ρεαλιστής είναι αυτός που, βλέποντας τα απειλητικά σύννεφα, παίρνει μαζί του την ομπρέλα αλλά προβλέπει και ότι ο ζωοδότης Ήλιος θα ξαναβγεί και πορεύεται σύμφωνα με αυτό το δράμα...

A. N. Τσιριντάνης

Η διαλεκτική της ζωής, ο κριτικός ρεαλισμός, είναι που επικρατούν τελικά και όχι οι όποιες διδακτικές, ευχάριστες η αισιόδοξες παραινήσεις, που, συχνά, οδηγούν στην αδράνεια - όπως, άλλως τε και η παραλυτική απαισιοδοξία...

Ήβη Σταυροπούλου

Π. Ροζάκης

Υ.Γ. Πολλοί, πολλαχόθεν διαπιστώνουν την ανάγκη να ξεφύγουμε από την ενδοστρέφεια που μας καταπιέζει, **προς έναν ανοιχτό, ελεύθερο από φοβίες και σκοπιμοθηρίες διάλογο**. Μήπως είναι καιρός να προχωρήσουμε - χωρίς εξαιρέσεις και διακρίσεις -, σ' αυτό το δρόμο, που, άλλως τε, μας δείχνουν 2.500 χρόνια τώρα

...Κι αν βρέξει, πάλι ο λαμπρός Ήλιος, τελικά, θα φωτίσει χαρμόσυνα όλη την πλάση...

και οι αρχαίοι πρόγονοι μας, οι οποίοι **"σκέπτονταν ειλικρινά και μιλούσαν ελεύθερα;!"** Κι έτσι δημιούργησαν Πολιτισμό - τον πιο ανθρώπινο Πολιτισμό που υπήρξε ποτέ. Εμείς, σκοπιμοθήρες, αρριβίστες και δειλοϋποκριτές, κάποτε τον επικαλούμαστε έτσι, σαν καμουφλάζ και άλλοθι... Δεν τον εφαρμόζουμε!

Το "παν μέτρον άριστον" ισχύει και στο χώρο της Λογοτεχνίας. Περιορίζοντας την, όπως πρέπει, την κάνουμε πιο έντονη.

Μιά ζωή μπορεί να είναι ένα ποίημα.

Ουναμούνο